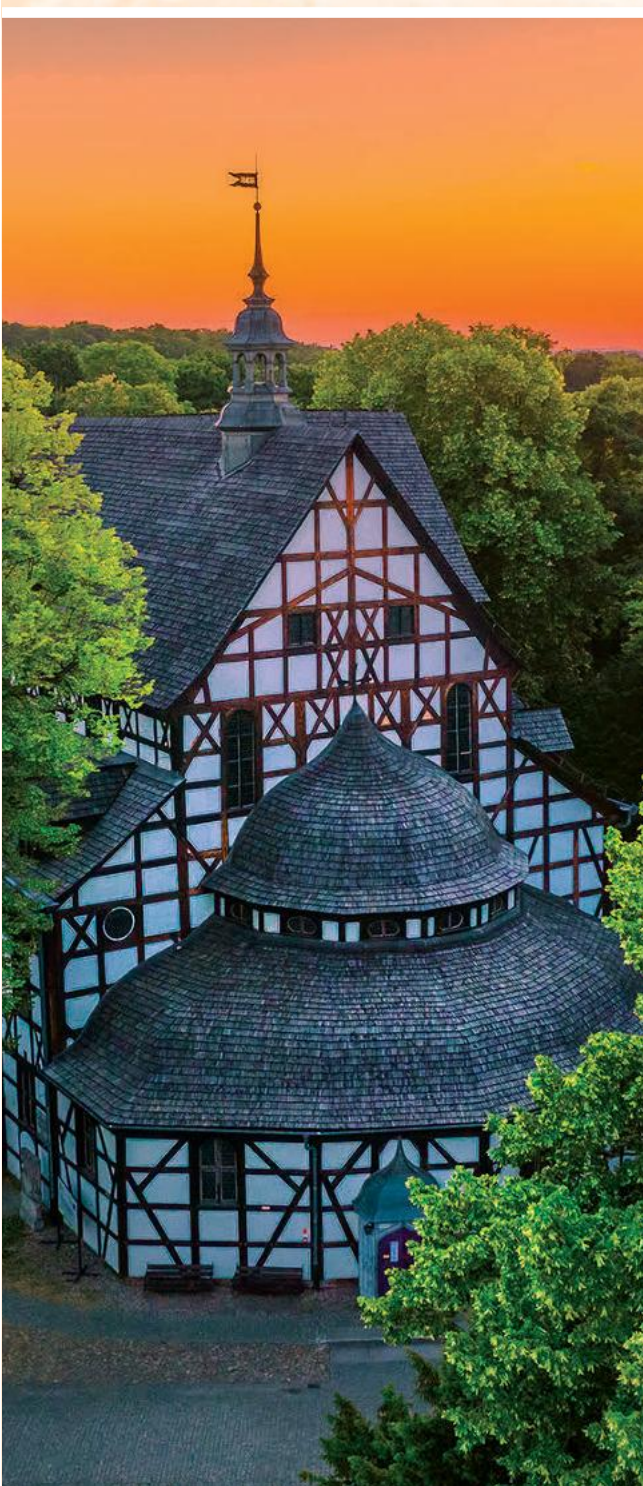

25–lecie Kościołów Pokoju

— NA LIŚCIE UNESCO —

Świdnica

Jawor

Kościół Pokoju w Świdnicy i Jaworze

Kościół Pokoju należy do najcenniejszych zabytków Europy Środkowej. Wzniesione w połowie XVII wieku, po wyniszczającej wojnie trzydziestoletniej, stały się nie tylko miejscami modlitwy, lecz także świadectwem ludzkiej wytrwałości i siły idei pokoju.

Ich historia wyrasta z ograniczeń, ale prowadzi ku zachwyto-
wi. Powstały z nietrwałych materiałów, bez wież, poza murami
miast i w bardzo krótkim czasie. Przetrwały jednak stulecia, sta-
jąc się arcydziełami architektury szkieletowej i barokowej sztu-
ki sakralnej.

W 2001 roku Kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze zostały
wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W 2026
roku mija 25 lat od tego wydarzenia — ćwierć wieku obecności
wśród najważniejszych miejsc dziedzictwa ludzkości.

unesco

Miejsce Światowego Dziedzictwa

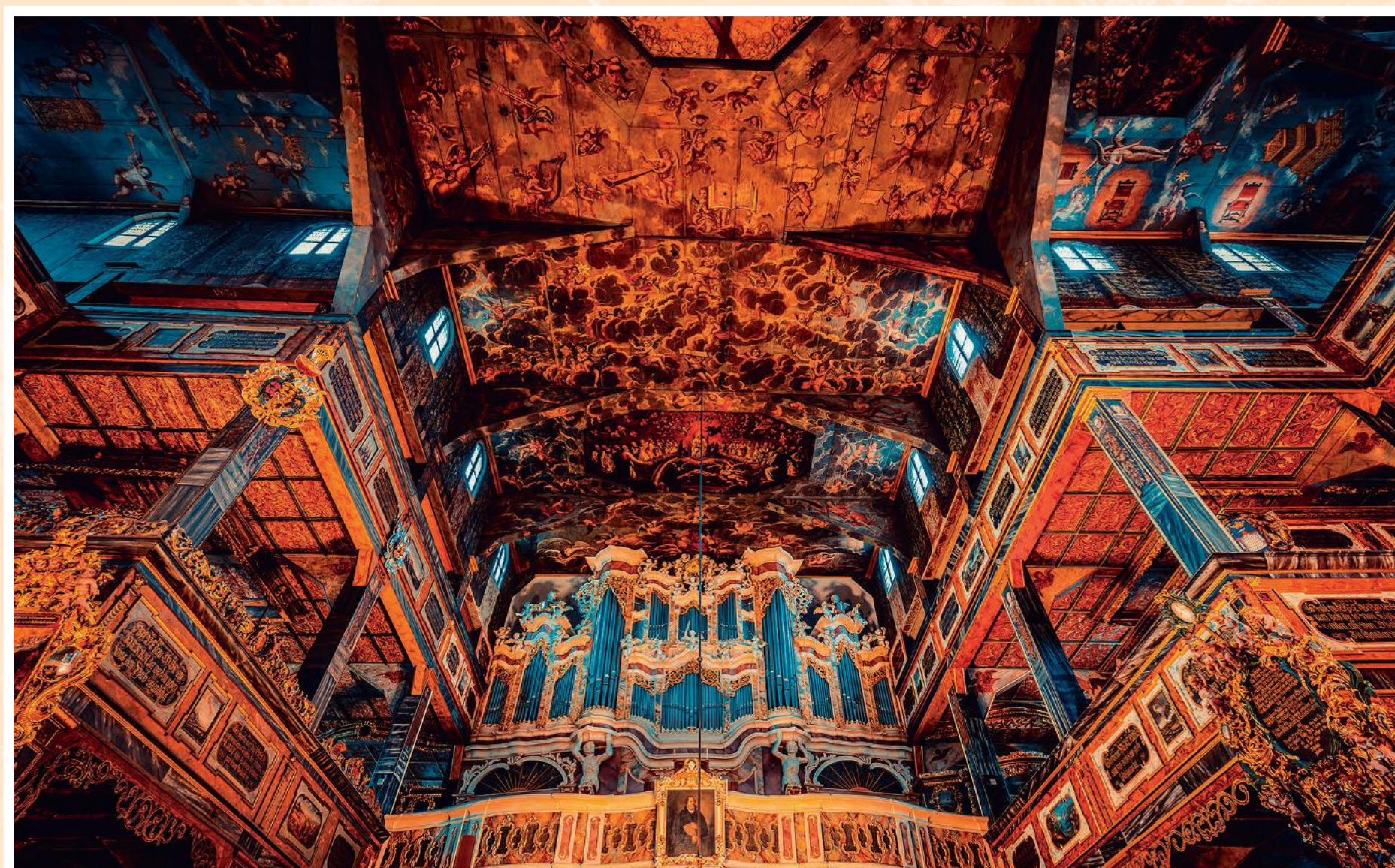
Zapraszamy do zanurzenia się w opowieści o drewnie, wierze, pamięci i pokoju.

kosciolpokoju.pl / kosciolpokojujawor.com

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

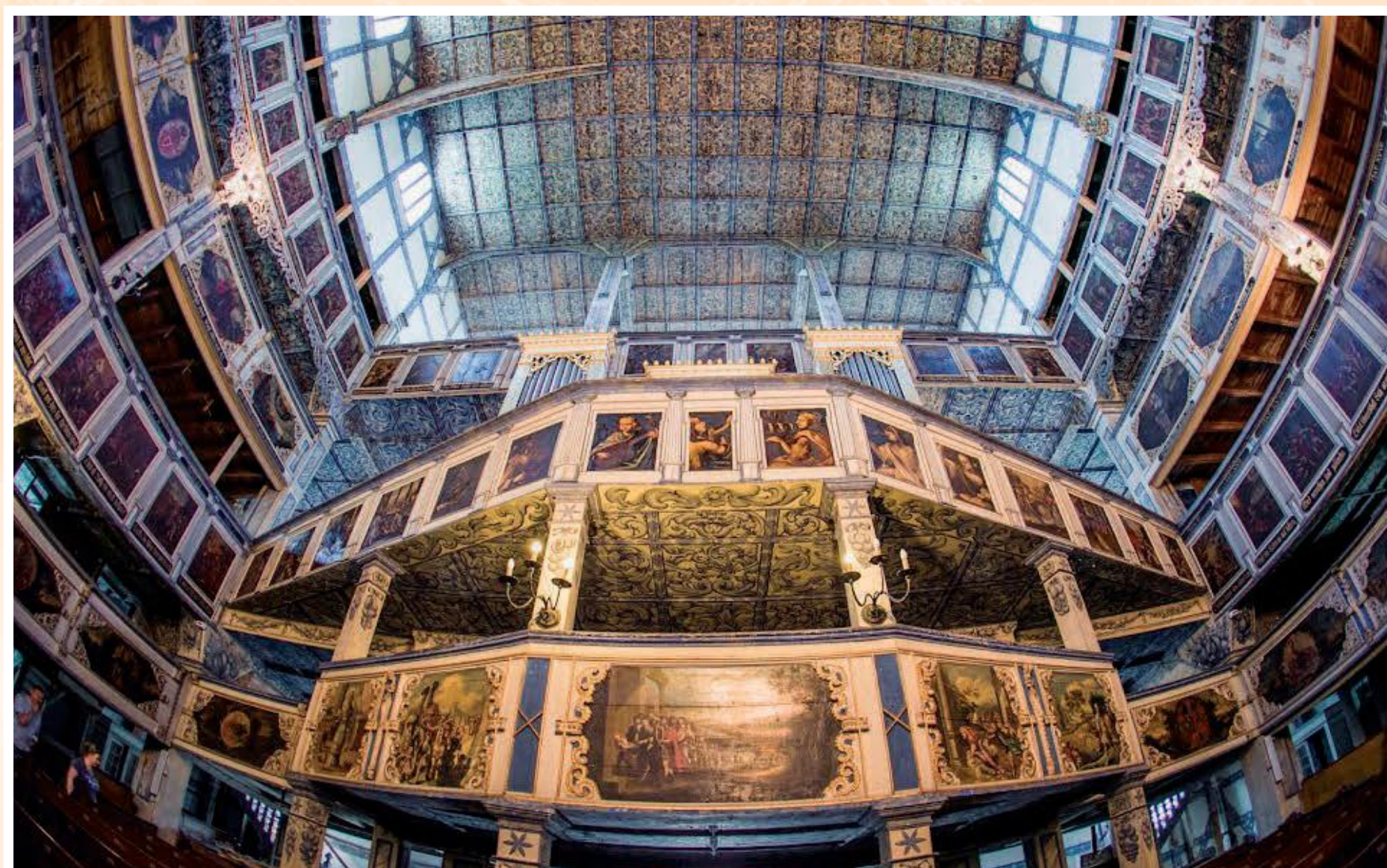
Po wojnie trzydziestoletniej *Historia, z której narodziły się Kościoły Pokoju*

Wojna trzydziestoletnia, trwająca w latach 1618–1648, była jednym z najbardziej dramatycznych konfliktów nowożytnej Europy. Spór polityczny, religijny i dynastyczny doprowadził do ogromnych zniszczeń, migracji ludności, kryzysu gospodarczego i głębokich przemian wyznaniowych.

Pokój westfalski z 1648 roku zakończył wojnę, ale dla ewangelików w dziedzicznych księstwach Habsburgów nie oznaczał pełnej wolności. Cesarz Ferdynand III zgodził się na budowę jedynie trzech ewangelickich świątyń: w Głogowie, Jaworze i Świdnicy.

Warunki były surowe. Kościoły miały stanąć poza murami miast, bez wież i dzwonnicy, bez użycia kamienia i cegły, a ich budowa miała zakończyć się w ciągu jednego roku. To, co miało ograniczyć ich znaczenie, stało się źródłem ich wyjątkowości.

*Do dziś zachowały się
dwa Kościoły Pokoju:
w Jaworze i Świdnicy.*

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

Jawor. Kościół Ducha Świętego

Świątynia zrodzona z determinacji

Kościół Pokoju w Jaworze, noszący nazwę Ducha Świętego, został wzniesiony w latach 1654-1655. Był pierwszym z zachowanych Kościołów Pokoju i jednym z najsmielszych przedsięwzięć budowlanych swojej epoki.

Projekt przygotował Albrecht von Säbisch, wrocławski architekt i inżynier wojskowy. Zastosował konstrukcję szkieletową, która pozwoliła stworzyć ogromną przestrzeń sakralną przy użyciu drewna, gliny, piasku i słomy. Materiały uznawane za nietrwałe zostały tu wykorzystane z niezwykłą precyzją i kunsztem.

Jaworska świątynia pokazuje, że ograniczenia mogą stać się początkiem twórczego rozwiązania. Zakaz budowy monumentalnego kościoła z kamienia doprowadził do powstania jednego z największych drewnianych obiektów sakralnych w Europie.

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Architektura

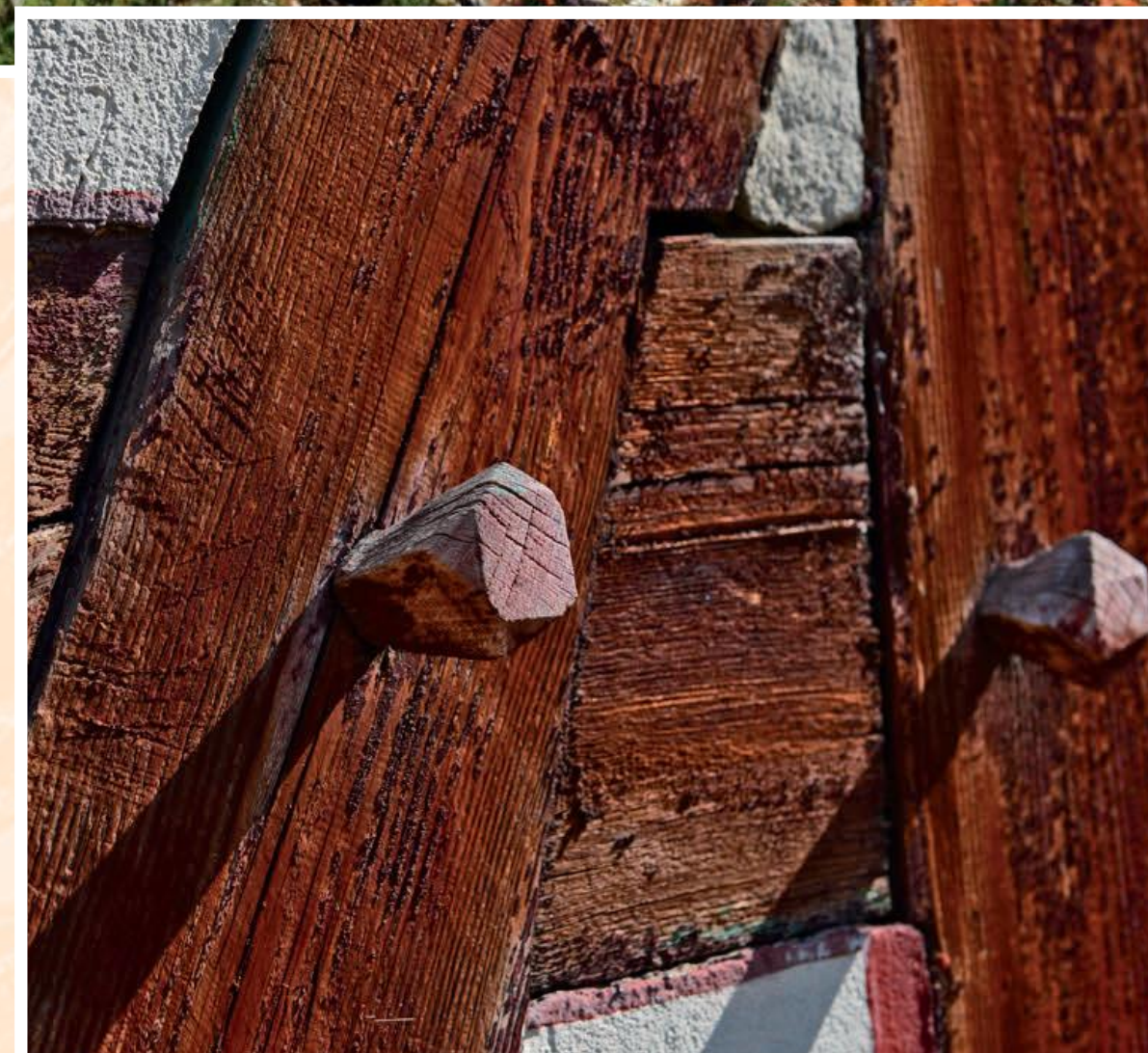
Drewniana konstrukcja, ogromna przestrzeń

Kościół Pokoju w Jaworze zachwyca skalą i logiką konstrukcji. Z zewnątrz jego bryła pozostaje powściągliwa, zgodna z ograniczeniami narzuconymi ewangelikom. Wnętrze odsłania jednak pełnię zamysłu architektonicznego.

Świątynia ma układ bazylikowy z trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Drewniany szkielet tworzy rytmiczną strukturę, w której lekkość materiału łączy się z monumentalnością przestrzeni. Wielokondygnacyjne empory pozwalały pomieścić tysiące wiernych, którzy przybywali nie tylko z Jawora, ale także z okolicznych miejscowości.

Architektura miała w każdym aspekcie służyć wspólnocie. Miała być praktyczna, pojemna i podporządkowana Słowu Bożemu. Każdy element konstrukcji służył temu, aby wierni mogli słyszeć Boże Słowo, modlić się i razem śpiewać.

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Biblia na emporach

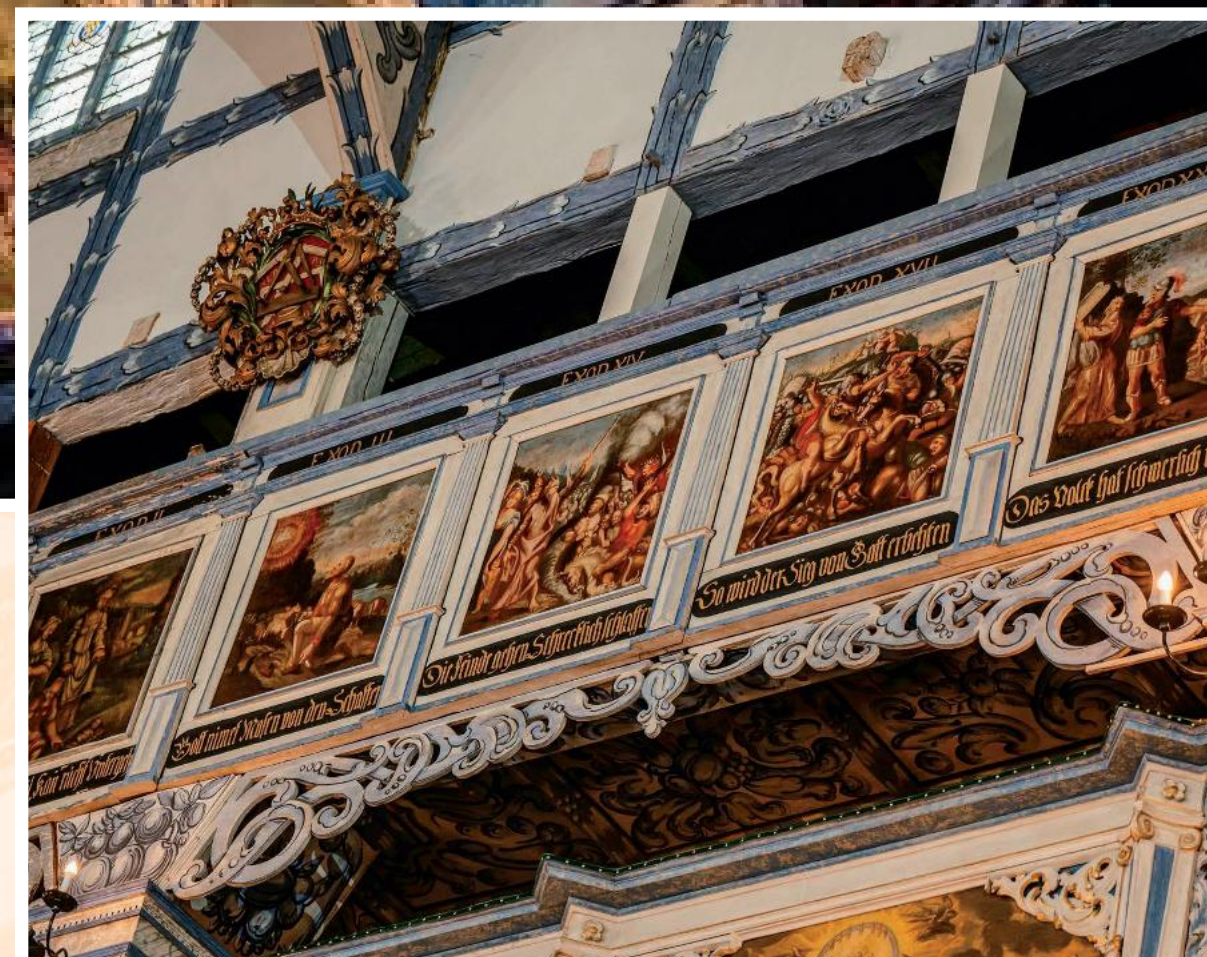
Obraz jako opowieść wiary

Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów jaworskiego Kościoła Pokoju są malowidła zdobiące empory. Tworzą one niezwykłą galerię biblijnych scen, symboli, pejzaży, herbów i inskrypcji.

W epoce, w której obraz był ważnym narzędziem nauczania, polichromie pomagały opowiadać historię zbawienia. Sceny ze Starego i Nowego Testamentu przypominały wiernym o Bożym działaniu, ludzkiej odpowiedzialności, grzechu, łasce i nadziei.

Jaworskie wnętrze można czytać jak wielką księgę. Nie jest to jednak księga zamknięta w bibliotece, lecz przestrzeń otaczająca człowieka ze wszystkich stron. Wiary uczy się tu przez Słowo i obraz, które połączone zostały kolorem i kunsztem drewnianej architektury.

25-lecie Kościołów Pokoju

NA LIŚCIE UNESCO

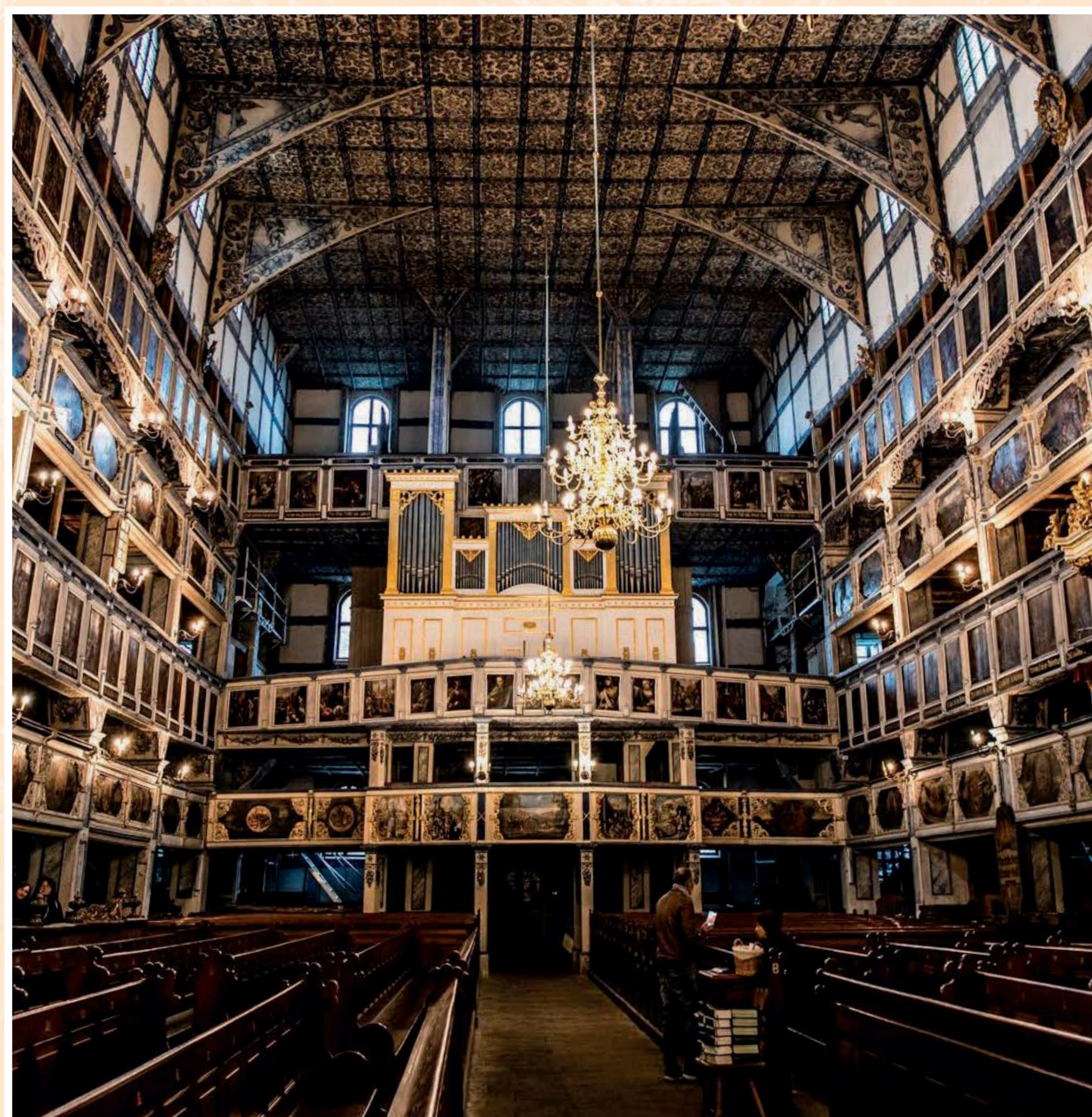

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Ołtarz, ambona i chrzcielnica

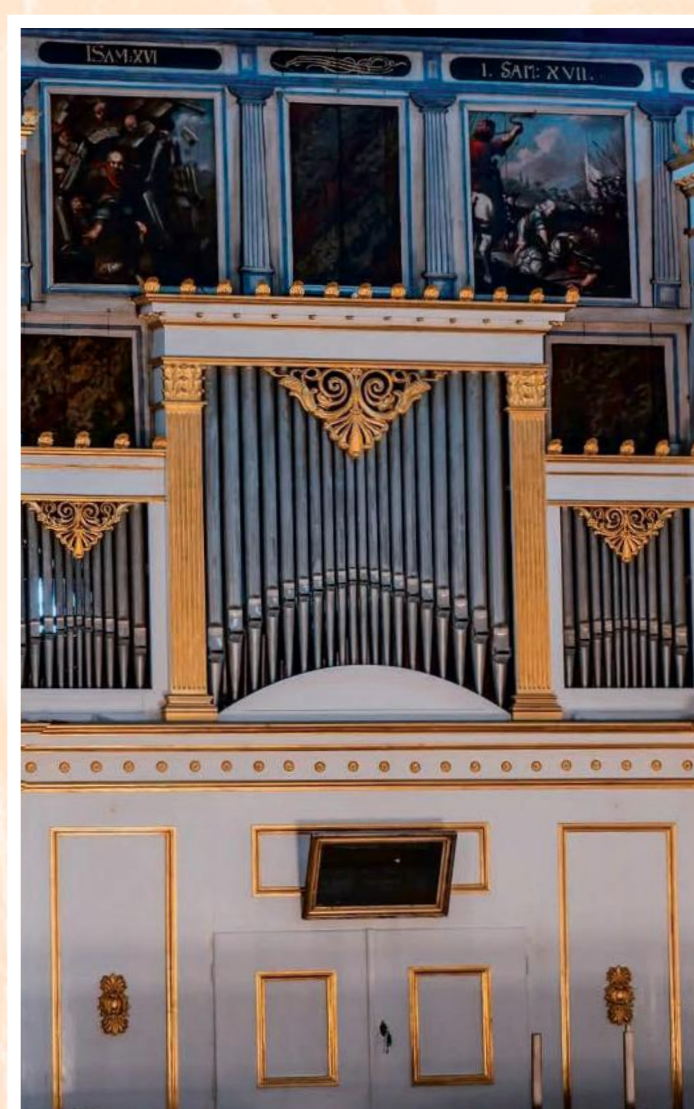
Centrum życia liturgicznego

Wnętrze Kościoła Pokoju w Jaworze skupia uwagę wokół najważniejszych miejsc luterkańskiej liturgii: ambony, ołtarza i chrzcielnicy. To one wyznaczają duchowy porządek świątyni.

Ambona przypomina o centralnym znaczeniu zwiastowania Słowa Bożego. Ołtarz kieruje uwagę ku Chrystusowi obecnemu przez wiarę w sakramencie Wieczery Pańskiej. Chrzcielnica wskazuje na początek życia chrześcijańskiego, na obietnicę łaski i włączenie do wspólnoty Kościoła.

Bogactwo form barokowych nie służy tu jedynie dekoracji. Jest językiem wiary, który przemawia do zmysłów i pamięci. Jaworski Kościół Pokoju pokazuje, że luterkańska świątynia może być zarazem przestrzenią prostoty teologicznej i artystycznego przepychu.

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

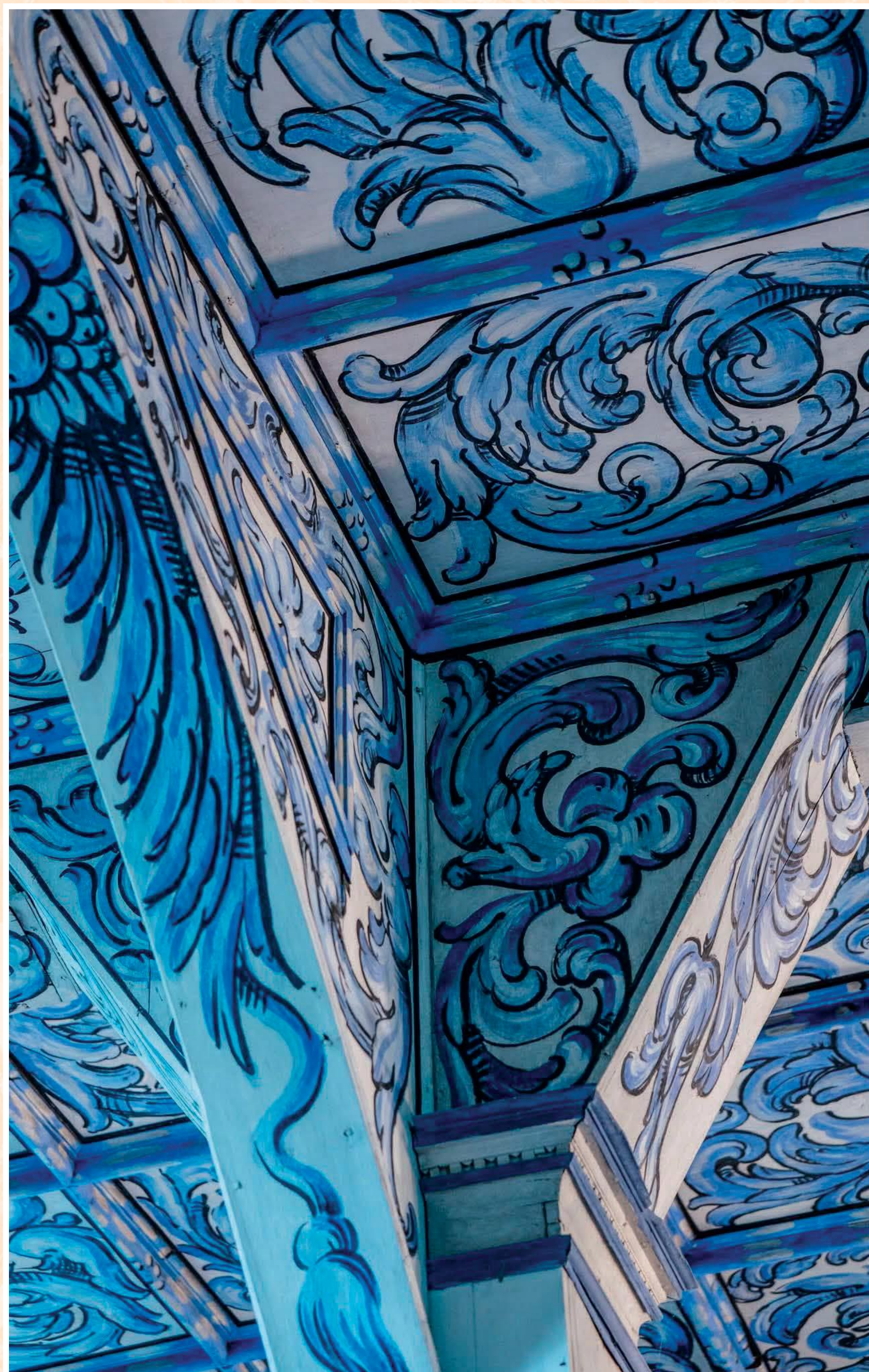
Jawor jako miejsce wspólnoty

Kościół wielu pokoleń

Kościół Pokoju w Jaworze nie był jedynie budowlą. Od początku stanowił centrum życia religijnego. Tu odbywały się nabożeństwa, chrzty, konfirmacje, śluby i pogrzeby. Tu słuchano kazań, śpiewano pieśni i przekazywano wiarę kolejnym pokoleniom.

Wokół świątyni koncentrowało się życie parafialne, edukacyjne i społeczne. Kościół był miejscem spotkania ludzi różnych stanów, rodzin i środowisk. Jego empory, loże i inskrypcje do dziś przechowują pamięć o dawnych mieszkańcach miasta i regionu.

Dziedzictwo Jawora to nie tylko architektura. To także pamięć o wspólnocie, która potrafiła ocalić swoją tożsamość w trudnych warunkach historycznych.

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Jawor dziś

Zabytek, świątynia, przestrzeń kultury

Współczesny Kościół Pokoju w Jaworze pozostaje miejscem żywym. Jest zabytkiem wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, ale także czynną świątynią ewangelicką, przestrzenią modlitwy, muzyki i spotkań.

Jego wnętrze przyciąga turystów, badaczy, konserwatorów, artystów i miłośników historii. Szczególne znaczenie mają wydarzenia muzyczne, które pozwalają doświadczać tej przestrzeni nie tylko wzrokiem, ale również słuchem. Barokowe wnętrze, drewniana konstrukcja i dźwięk muzyki tworzą razem wyjątkową całość.

Jawor przypomina, że dziedzictwo nie jest martwym eksponatem. Żyje wtedy, gdy pozostaje miejscem obecności ludzi, modlitwy, sztuki i pamięci.

25-lecie Kościołów Pokoju

NA LIŚCIE UNESCO

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Świdnica. Kościół Świętej Trójcy

Największy drewniany barokowy kościół Europy

Kościół Pokoju w Świdnicy, noszący wezwanie Świętej Trójcy, został wzniesiony w latach 1656–1657. Jest największym drewnianym barokowym kościołem w Europie i jednym z najbardziej niezwykłych przykładów architektury sakralnej XVII wieku.

Powstał w warunkach takich samych ograniczeń jak kościół jaworski. Nie mógł być zbudowany z kamienia ani cegły, nie mógł mieć wieży, musiał stanąć poza murami miasta i zostać ukończony w bardzo krótkim czasie. Mimo to stworzono przestrzeń monumentalną, zdolną pomieścić tysiące wiernych. Świdnicki Kościół Pokoju jest świadectwem odwagi, organizacji i wiary.

*To świątynia,
która miała być
tymczasowym ustępstwem,
a stała się jednym
z najważniejszych znaków
europejskiego dziedzictwa
protestanckiego*

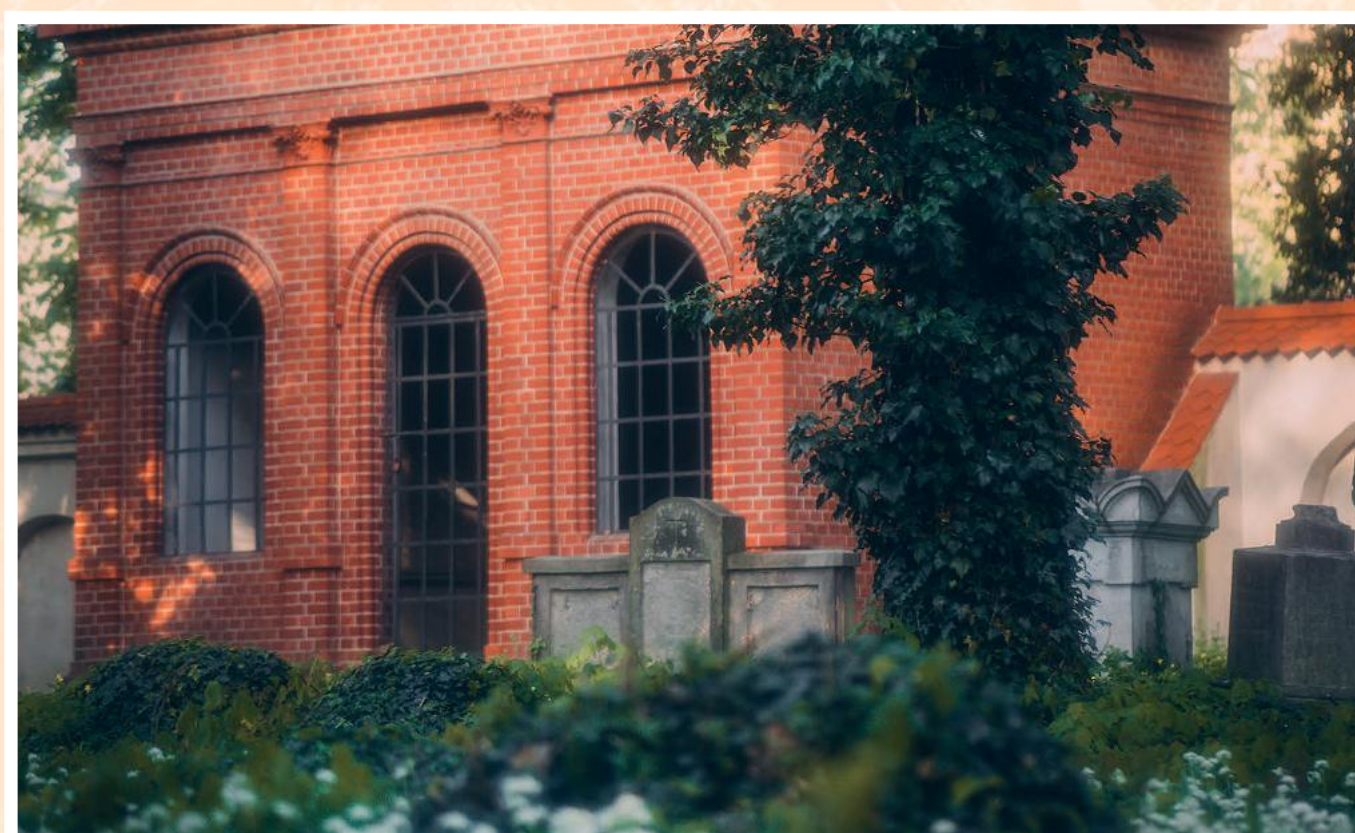
25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Plac Pokoju *Sakralne miasto w mieście*

Kościół Pokoju w Świdnicy otacza Plac Pokoju — wyjątkowy zespół historyczny, w którym przez stulecia rozwijało się życie parafii ewangelickiej.

Wokół świątyni znajdują się zabudowania związane z funkcjonowaniem wspólnoty: dawne domy duchownych i służby kościelnej, szkoła, dzwonnica, cmentarz i zabudowania pomocnicze. Razem tworzą przestrzeń, którą można nazwać sakralnym miastem w mieście.

To miejsce łączy monumentalność świątyni z ciszą zieleni i pamięcią nekropolii. Plac Pokoju pokazuje, że Kościół Pokoju był nie tylko budynkiem liturgicznym, lecz centrum duchowego, edukacyjnego i społecznego życia ewangelików.

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

Architektura Świdnicy

Lekkość drewna, potęga przestrzeni

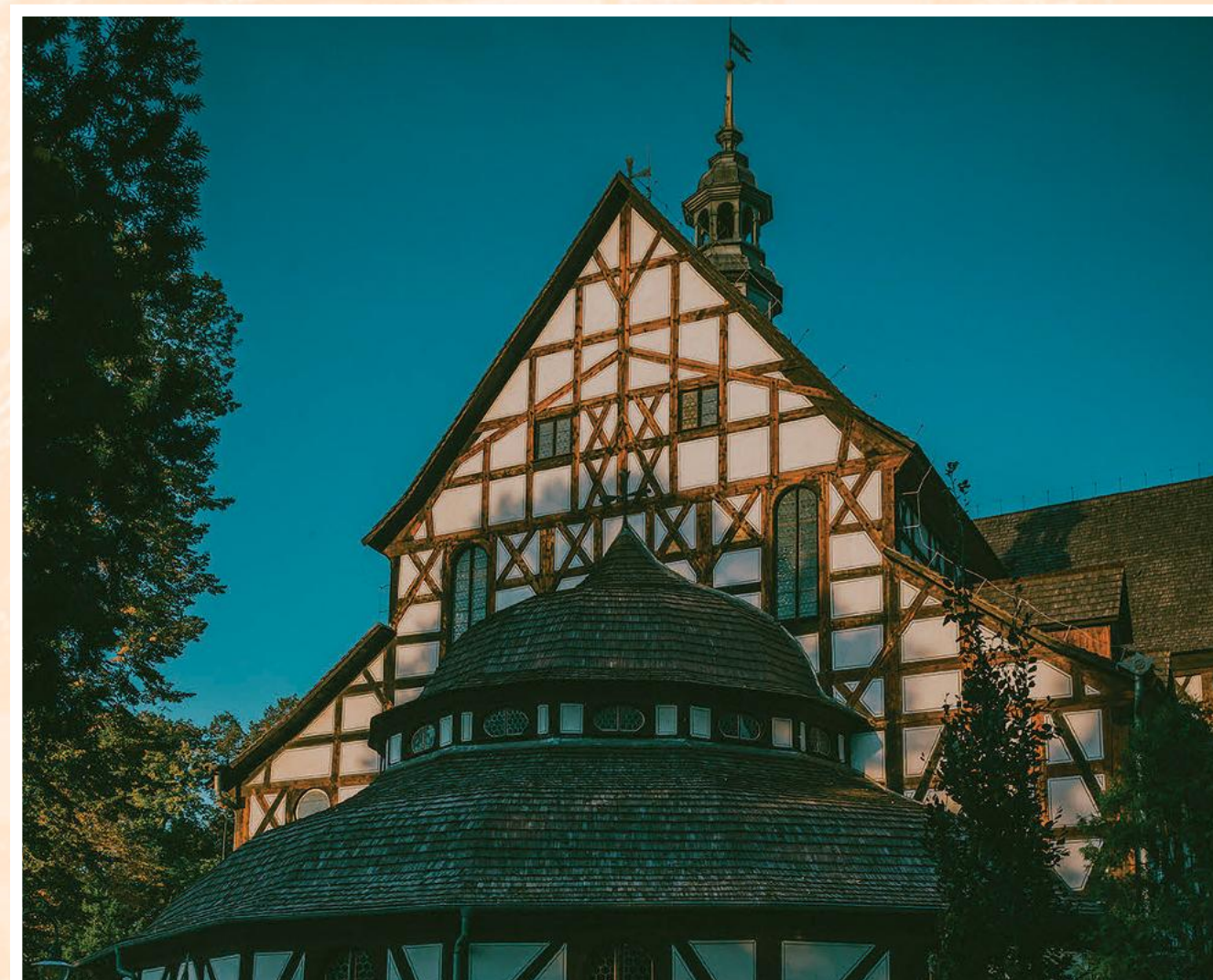
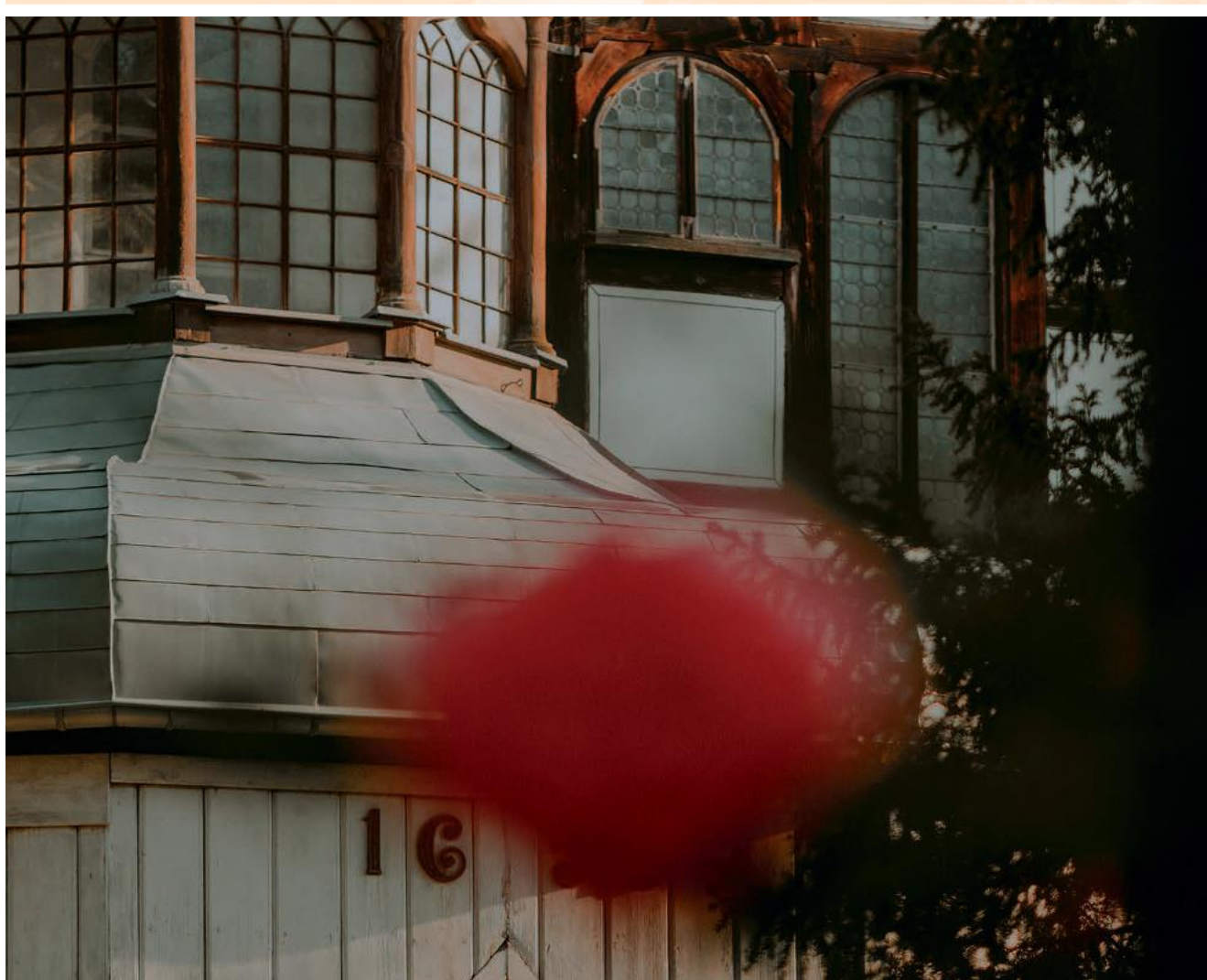
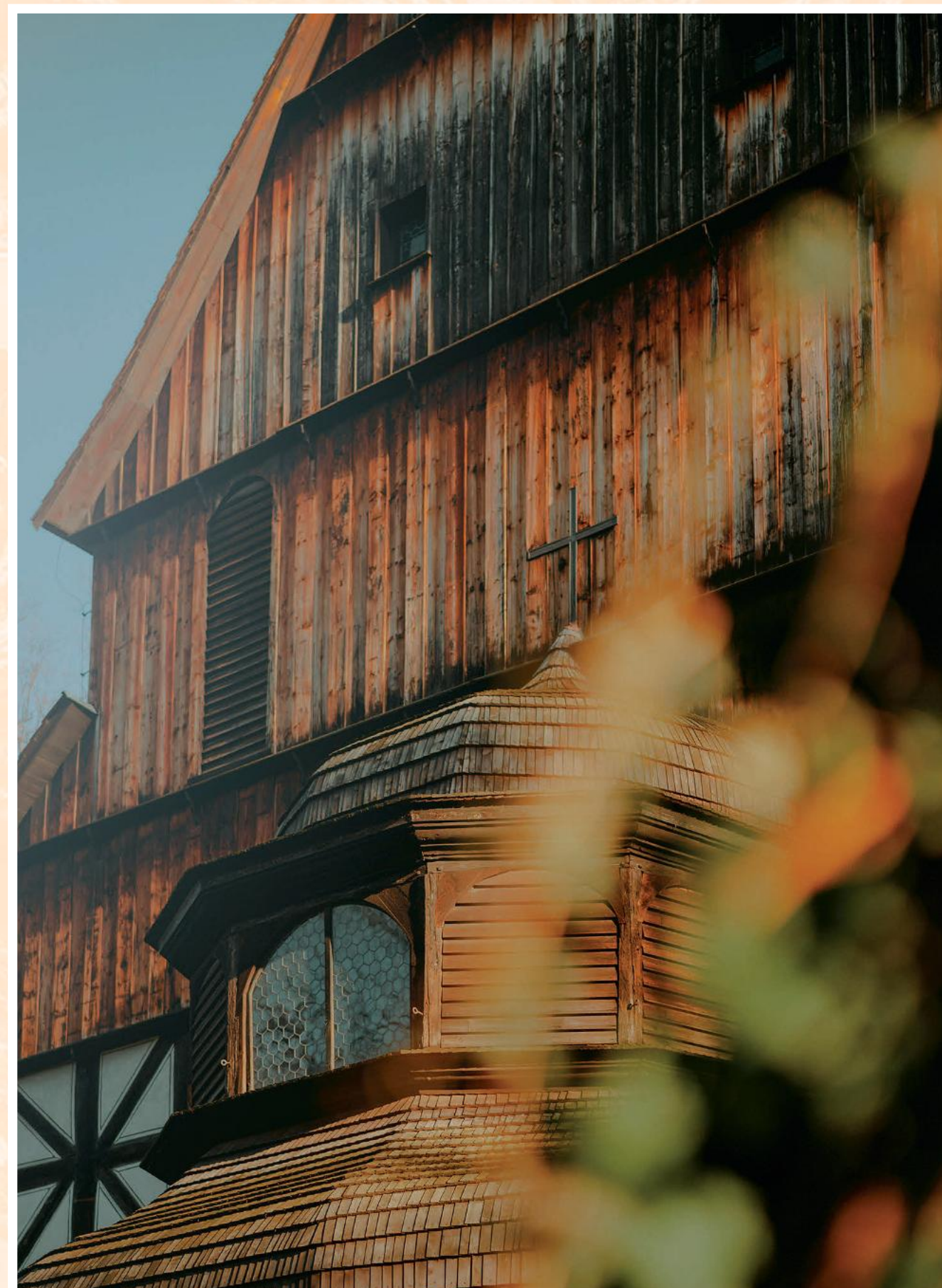
Świdnicki Kościół Pokoju został zbudowany w konstrukcji szkieletowej, z użyciem drewna, gliny, piasku i słomy.

Z materiałów pozornie kruchych powstała budowla o niezwyklej skali i trwałości.

Wnętrze zachwyca układem empor, trwałością drewnianych filarów i bogactwem barokowej dekoracji. Konstrukcja, choć lekka, tworzy przestrzeń monumentalną. To jedno z największych osiągnięć europejskiej architektury drewnianej.

Ograniczenia narzucone ewangelikom nie zatrzymały ambicji budowniczych. Przeciwnie — wymusiły rozwiązania nowatorskie, precyzyjne i odważne.

***Kościół Pokoju
w Świdnicy jest
dowodem na to,
że architektura
może przekroczyć
granice narzucone
przez politykę,
materiał i czas.***

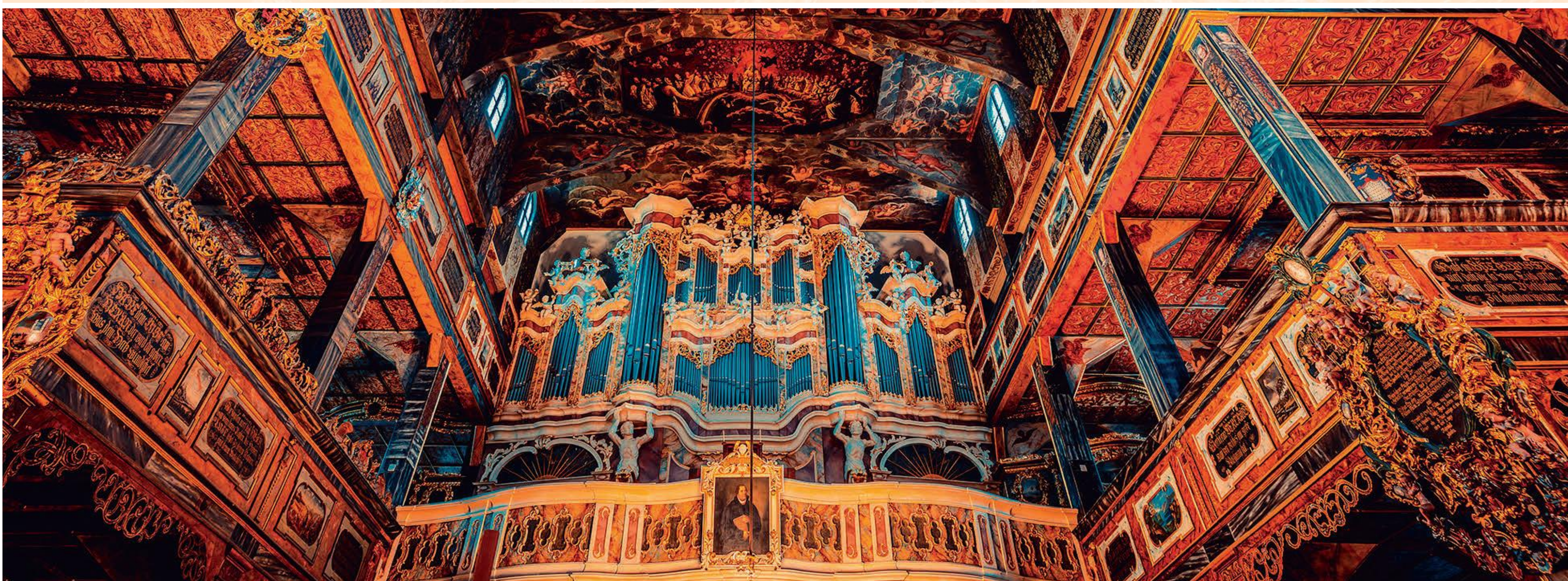

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

Barokowe wnętrze

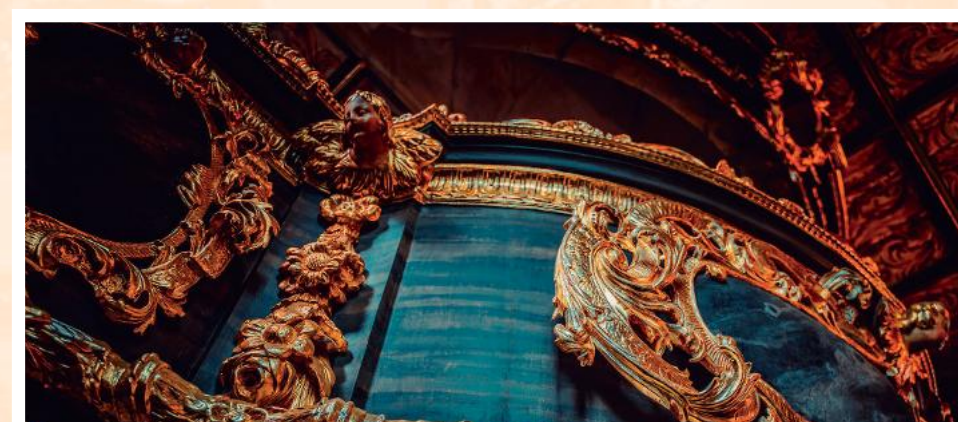
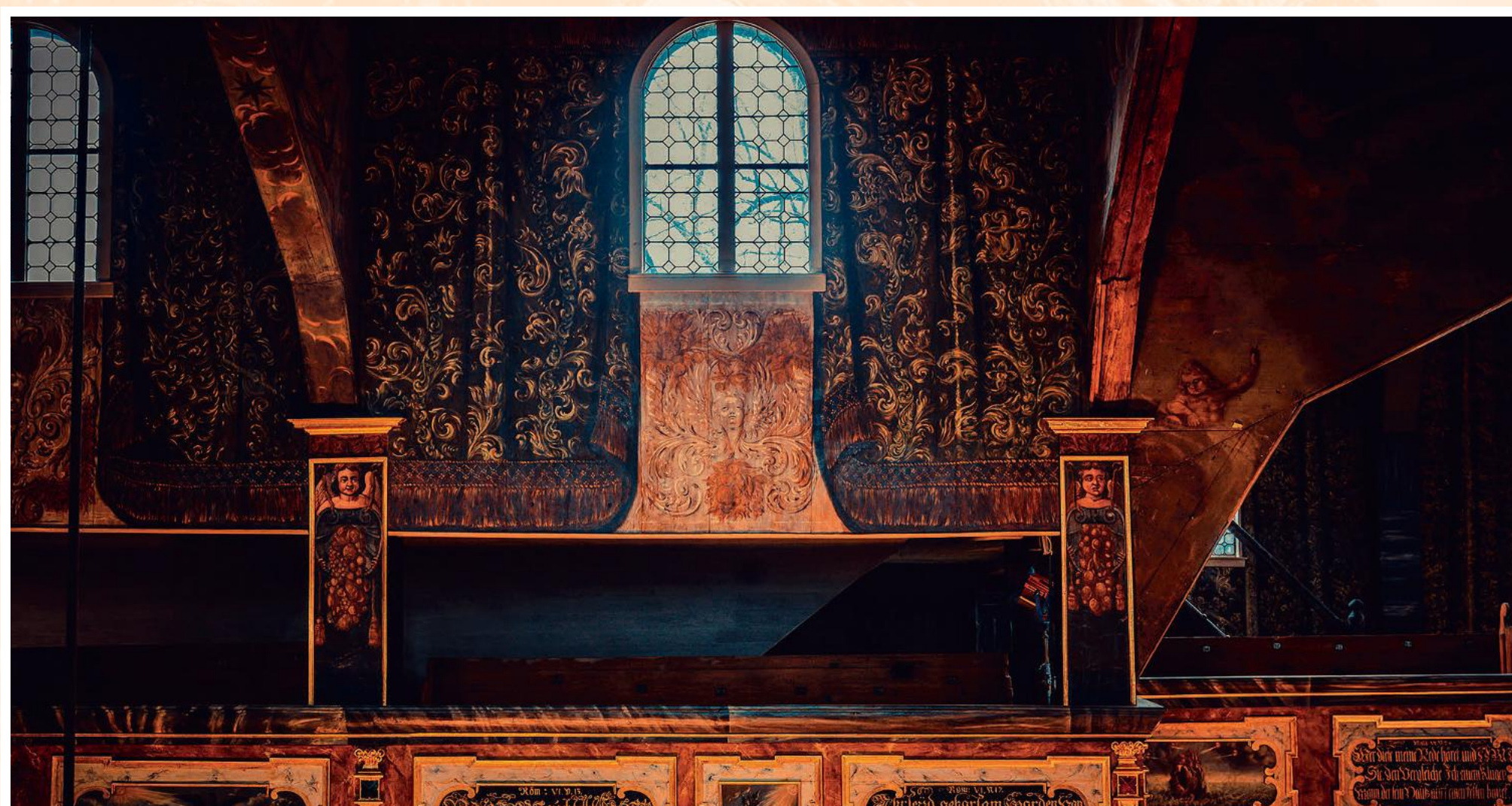
Teologia zapisana kolorem i światłem

Wnętrze Kościoła Pokoju w Świdnicy tworzy niezwykły świat barokowej sztuki. Polichromie, empory, elementy wyposażenia, loże i detale snycerskie budują przestrzeń pełną symboli, obrazów i teologicznych odniesień.

Nie jest to dekoracja przypadkowa. Każdy element wnętrza prowadzi ku najważniejszym treściom wiary: Słowu Bożemu, sakramentom, modlitwie, wspólnocie i nadziei zbawienia. Barokowy język form służy teologicznemu przesłaniu. Kościół Pokoju w Świdnicy zachwyca, ale także uczy.

Jego wnętrze jest katechizmem zapisanym w drewnie, kolorze i świetle. Opowiada o Bogu, człowieku, historii zbawienia i wspólnocie, która przez wieki gromadziła się pod tym dachem.

25-lecie Kościołów Pokoju

NA LIŚCIE UNESCO

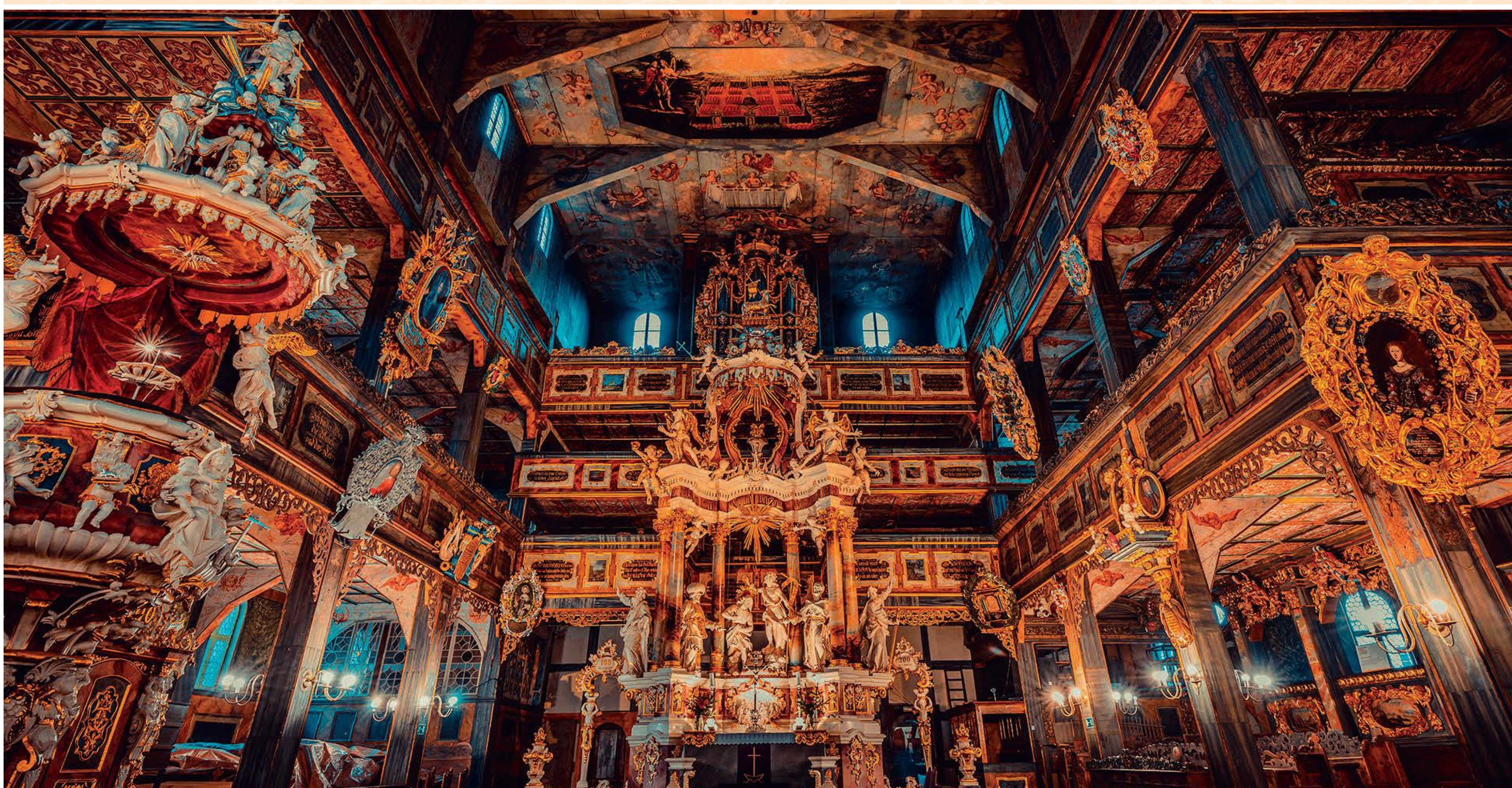

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

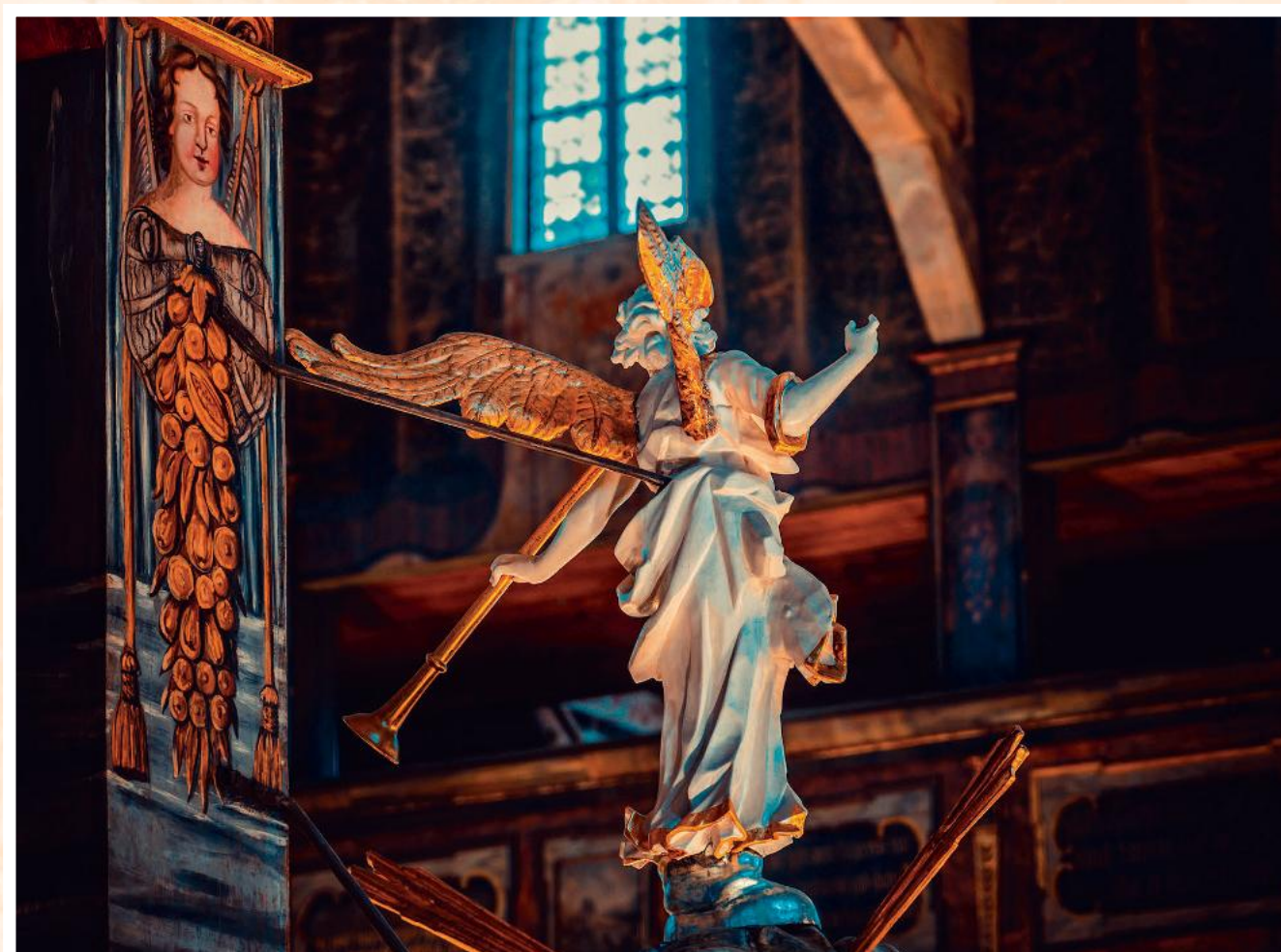
Ambona, ołtarz, organy

Słowo, sakrament i muzyka

Trzy elementy szczególnie mocno wyznaczają duchowy charakter świdnickiego Kościoła Pokoju: ambona, ołtarz i organy. Ambona przypomina, że w centrum luterńskiego nabożeństwa stoi zwiastowanie Bożego Słowa. Ołtarz kieruje uwagę ku sakramentom i ciągłości objawienia Bożego – przez obecność niezwykle kunsztownych, naturalnej wielkości, rzeźb Mojżesza i Aarona oraz apostołów Piotra i Pawła. Świadków Starego i Nowego Testamentu łączy Chrystus w scenie swojego chrztu w Jordanie. Organy natomiast wskazują na rolę muzyki, która od czasów reformacji była jednym z najważniejszych sposobów wyrażania wiary.

W tej przestrzeni Słowo, sakrament i muzyka nie konkurują ze sobą. Tworzą jedną całość. Kościół Pokoju jest miejscem, w którym wiara była budowana przez słuchanie, śpiew, oglądanie i przeżywanie Bożego Słowa pokoleń świdnickich wiernych.

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

Cisza i muzyka *Nekropolia, Bach i Schlag*

Wokół Kościoła Pokoju w Świdnicy rozciąga się historyczna nekropolia. Jej nagrobki, epitafia i ślady dawnych pochówków tworzą cichą księgę pamięci o ludziach, którzy przez stulecia współtworzyli życie tej wspólnoty.

W tej przestrzeni skupienia rodzą się niezwykle doświadczenia muzyki. W świdnickim Kościele Pokoju od lat rozbrzmiewają koncerty Festiwalu Bachowskiego oraz Festiwalu Organowego im. Christiana Schläga. Muzyka Bacha, brzmienie organów i światowej sławy wykonawców spotykają się tu z historią miejsca, tworząc przejmujący dialog przeszłości z teraźniejszością.

Plac Pokoju łączy więc dwa doświadczenia: ciszę pamięci i piękno dźwięku. Nekropolia przypomina o tych, którzy odeszli, a muzyka sprawia, że dziedzictwo tego miejsca nadal żyje, wzrusza i otwiera serca.

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

Świdnica dziś *Żywa świątynia i miejsce spotkania*

Kościół Pokoju w Świdnicy pozostaje czynną świątynią ewangelicką. Od XVII wieku odbywają się tu nabożeństwa, modlitwy i wydarzenia parafialne. Jednocześnie świątynia jest ważnym miejscem kultury i historii. W 1989 roku premier Tadeusz Mazowiecki i kanclerz Niemiec Helmut Kohl modlili się tu o pokój w drodze do Krzyżowej.

W 2014 kanclerz Niemiec Angela Merkel i premier Polski Ewa Kopacz wzięły udział w ekumenicznej modlitwie o pokój. Gościła tutaj także szwedzka para królewska Karol XVI Gustaw i królowa Sylwia, a we wrześniu 2016 przedstawiciele kościołów chrześcijańskich, judaizmu, islamu oraz buddyzmu wraz z Dalajlamą XIV wspólnie podpisali *Apel o Pokój*. Odbywają się tu koncerty, festiwale, wystawy, spotkania naukowe i wydarzenia międzynarodowe. Wyjątkowa akustyka, barokowe wnętrza i historia miejsca sprawiają, że sztuka zyskuje tu szczególną głębię.

Świdnicki Kościół Pokoju łączy modlitwę, kulturę, turystykę i dialog. Jest miejscem, w którym przeszłość nieustannie spotyka się z teraźniejszością.

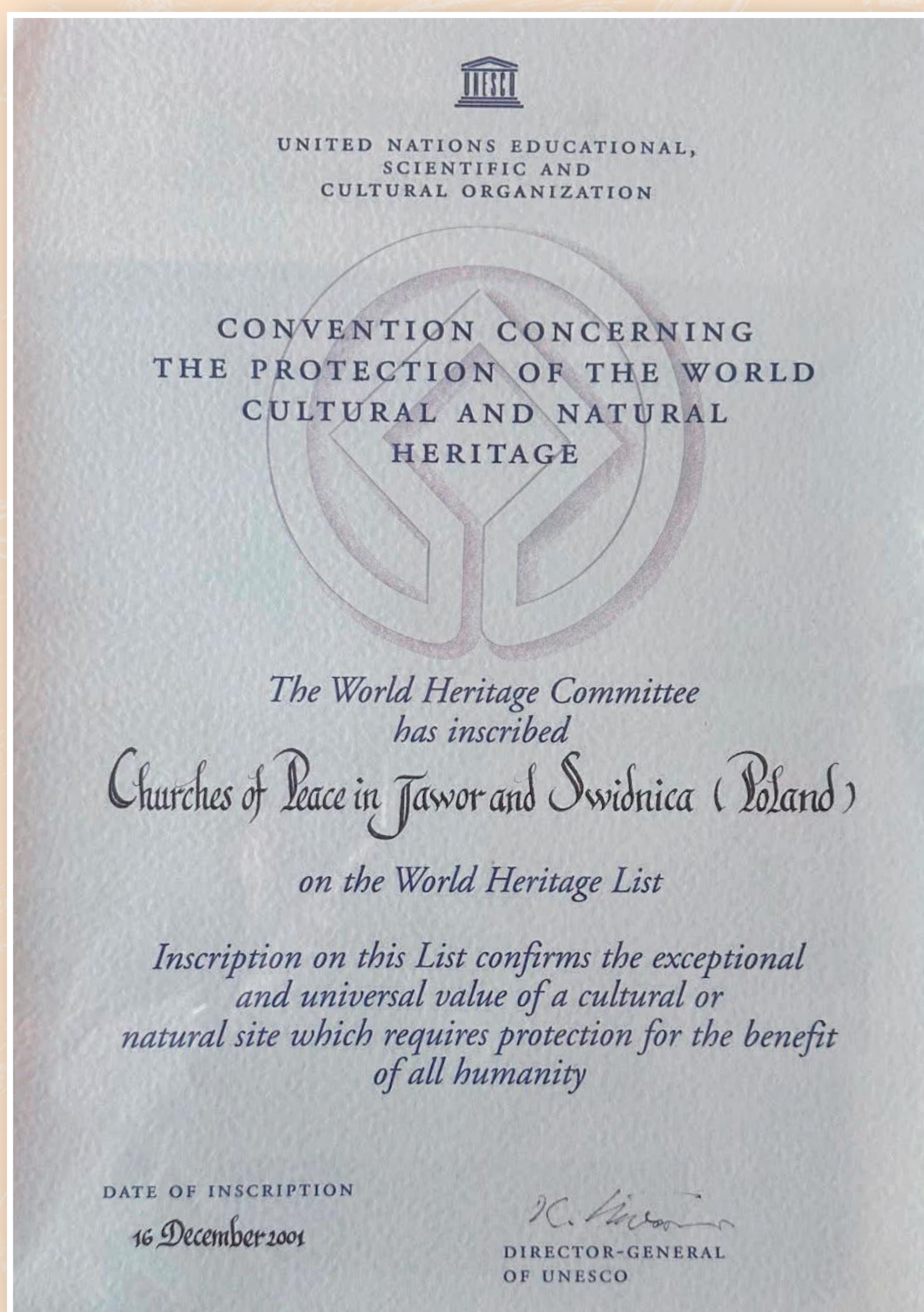

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

Dlaczego UNESCO?

Wartość wyjątkowa dla całej ludzkości

Wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oznacza uznanie, że dane miejsce posiada wyjątkową powszechną wartość. Kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze zostały wpisane na listę w 2001 roku jako unikatowe świadectwa historii, architektury i wielkiej wartości niematerialnej.

Są największymi w Europie drewnianymi budowlami sakralnymi o konstrukcji szkieletowej. Powstały w szczególnych warunkach politycznych i wyznaniowych po pokoju westfalskim. Łączą luterzańską tożsamość z formami artystycznymi kojarzonymi zwykle z barokiem katolickim.

Ich znaczenie wykracza poza historię lokalną. Mówią o Europie podzielonej, ale szukającej sposobów współistnienia. Przypominają, że pokój nie jest dany raz na zawsze — wymaga pamięci, odpowiedzialności i troski.

25-lecie Kościołów Pokoju

NA LIŚCIE UNESCO

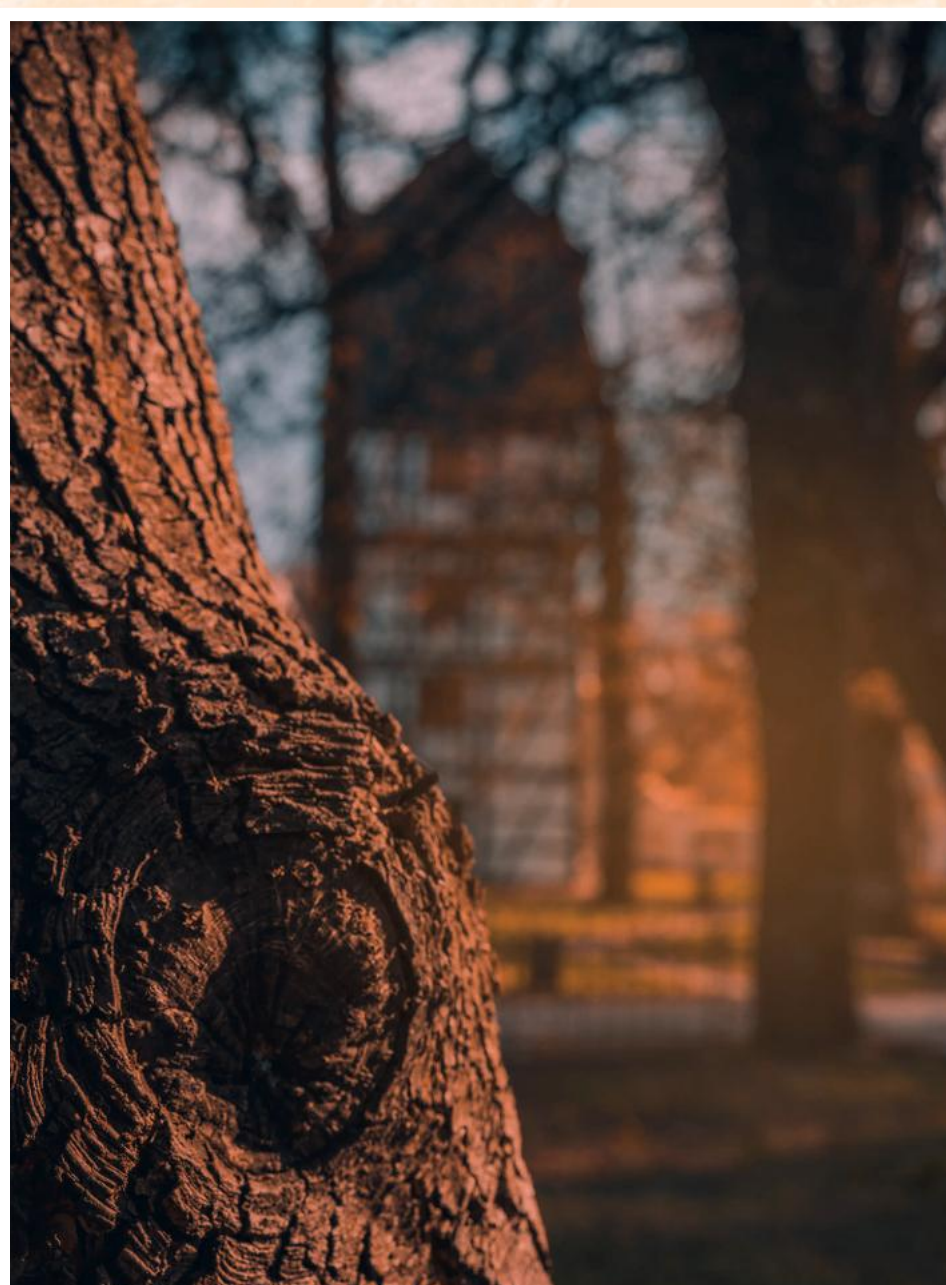

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Ochronić kruche piękno

Konserwacja jako zobowiązanie

Kościół Pokoju powstały z materiałów uznawanych za nietrwałe. Ich przetrwanie przez stulecia jest cudem techniki, troski i ciągłości użytkowania. Dziś ich ochrona wymaga specjalistycznej wiedzy, cierpliwości i odpowiedzialności.

Drewno nie może czekać. Konserwacja takich obiektów nie polega jedynie na naprawie uszkodzeń. To praca z materią historyczną, kolorem, konstrukcją, klimatem wnętrza i pamięcią miejsca. Każda decyzja musi łączyć szacunek dla przeszłości z troską o przyszłość.

25-lecie wpisu na Listę UNESCO przypomina, że światowe dziedzictwo jest wspólnym zobowiązaniem. To, co otrzymaliśmy od poprzednich pokoleń, wymaga ochrony, aby mogło nadal przemawiać do następnych.

25-lecie Kościołów Pokoju

NA LIŚCIE UNESCO

unesco

Miejsce Światowego
Dziedzictwa

Dziedzictwo pokoju

Przesłanie na przyszłość

Kościół Pokoju w Świdnicy i Jaworze powstały w świecie naznaczonym konfliktem. Ich nazwa odwołuje się do pokoju westfalskiego, ale ich znaczenie jest znacznie szersze. Są świadectwem ludzi, którzy po wojnie, stracie i ograniczeniach potrafili stworzyć przestrzeń modlitwy, piękna i wspólnoty.

Po 25 latach obecności na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO ich przesłanie pozostaje aktualne. Mówią o wolności sumienia, odpowiedzialności za dziedzictwo, sile wspólnoty i potrzebie dialogu.

*Drewno, które miało być
znakiem słabości, stało
się znakiem trwania.*

*Ograniczenia, które miały
pomniejszyć znaczenie tych
świątyń, wydobły ich
wyjątkowość. Kościoły Pokoju
 nadal przypominają, że
prawdziwy pokój buduje się co
prawda cierpliwie — z wiary,
pamięci i nadziei, ale jego
wartość jest bezcenna.*

25-lecie Kościołów Pokoju NA LIŚCIE UNESCO

Kościół Pokoju w Jaworze

Żywe centrum dialogu i spotkań ponad podziałami

Kościół Pokoju w Jaworze to nie tylko wyjątkowy zabytek z listy światowego dziedzictwa UNESCO, ale przede wszystkim żywe centrum dialogu i spotkań ponad podziałami. Świątynia od lat pełni funkcję wyjątkowego miejsca ekumenicznych nabożeństw i wydarzeń, które łączą ludzi różnych wyznań i kultur.

To właśnie tutaj corocznie odbywają się m.in.: Ekumeniczne nabożeństwa Dziękczynne za Dar Chleba, Ekumeniczne kolędowanie, Ekumeniczna Droga Krzyżowa, Modlitwa o Pokój. W tych wyjątkowych spotkaniach regularnie biorą udział również goście z zagranicy, co podkreśla międzynarodowy i pojednawczy charakter jaworskiego kościoła.

Obok wymiaru duchowego, Kościół Pokoju tętni życiem kulturalnym. Każdego roku jego barokowe wnętrza stają się areną corocznych koncertów, podczas których występują wybitni artyści z całego świata. Niezwykła akustyka i unikalny klimat tego miejsca sprawiają, że każde wydarzenie muzyczne dostarcza niezapomnianych wrażeń, łącząc tradycję ze współczesnością. Jest to również miejsce wystaw, warsztatów i spotkań naukowych.

